

Consell municipal d'infants de Castellar del Vallès

Proposta de treball per al curs 2009-2010

estima
CASTELLAR

Índex

Consell municipal d'infants de Castellar del Vallès. Justificació, objectius i metodologia.....	pàg. 4
1. Justificació	pàg. 5
2. Objectius del Consell municipal d'infants	pàg. 11
3. Metodologia	pàg. 12
4. Compromís municipal.....	pàg. 15
5. Xarxa de treball	pàg. 16
6. Canals de comunicació.....	pàg. 17
Consell municipal d'infants de Castellar del Vallès. Pla de treball per al curs 2009-2010	pàg. 19
1. El pati de l'escola: Com volem que sigui?	pàg. 20
2. Activitats	pàg. 21
3. Calendari.....	pàg. 24
4. Avaluació.....	pàg. 25
Annex 1: document marc sobre participació de la infància al municipi.....	pàg. 26
Bibliografia	pàg. 41
Contacte	pàg. 45

El Consell Municipal d'Infants, com la resta de consells municipals de participació, és un òrgan consultiu i d'assessorament de l'Ajuntament de Castellar del Vallès, format per infants de 10 a 12 anys que estudien a les escoles del municipi. La seva funció és aportar la visió que els nens i les nenes tenen sobre la realitat que els envolta als responsables polítics del municipi per tal que la seva opinió sigui tinguda en compte a l'hora de prendre decisions que els afecten com a ciutadans.

Aquest document, format per dues seccions, presenta, en la primera, la justificació, els objectius i la metodologia de treball del Consell municipal d'infants de Castellar; i, en la segona, la proposta d'activitat i el pla de treball per al curs 2009-2010.

Castellar del Vallès, desembre de 2009

Consell municipal d'infants de Castellar del Vallès

Justificació, objectius i metodologia.

1. Justificació

El **Consell municipal d'infants** és l'òrgan consultiu de l'Ajuntament de Castellar que ha de permetre la participació dels infants a l'hora d'expressar les seves opinions i els seus interessos en tots aquells assumptes de la vida del municipi que els afecten.

La **participació ciutadana** es troba a la base de la dinàmica democràtica i de la governança, que avança, cada cop més, cap a un model relacional en què les administracions públiques necessiten de la complicitat i la col·laboració de tots els agents socials i en el qual els infants no poden ser una excepció.

La **Convenció dels drets dels infants**, aprovada per les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, atorga als nens i les nenes el dret a expressar les seves opinions i que aquestes siguin tingudes en compte en tots els assumptes que els afectin, així com el dret d'opinar, el dret d'expressió, la llibertat de pensament, la llibertat d'associació i el dret a rebre una informació adequada. El Consell d'Infants és l'espai institucional que permet l'exercici d'aquests drets en el marc polític municipal.

Els Consells Municipals d'Infants s'han vingut desenvolupant, a Catalunya, inspirats, en gran part, en el model de participació infantil liderat pel pedagog italià **Francesco Tonoucci**.

L'any 1991, F. Tonucci va posar en marxa el projecte "**La ciutat dels infants**" a la ciutat italiana de Fano. La idea de fons del projecte és que **un municipi que es pensa i es construeix des de la mida i les necessitats dels infants resulta ser un municipi més adequat per a tothom**. Una bona perspectiva per fer un món millor per a tots és construir-lo des del respecte i l'adequació als més petits, i per fer-ho cal conèixer la seva opinió.

Es reivindica, així, la participació dels infants en la vida pública com una forma de millorar la seva qualitat de vida i la de la resta de ciutadans, d'una banda, i la democràcia com a sistema polític, d'una altra.

Així, el Consell d'infants és, fonamentalment, un espai de participació política dels infants, amb conseqüències i efectes educatius, però que té per missió principal: la presa de poder per expressar la seva opinió, les seves propostes i les seves demandes com a ciutadans-infants.

“Rechazando una interpretación exclusivamente de tipo educativo o simplemente de ayuda a los niños, el proyecto desde del inicio ha tenido una motivación política; trabajar hacia una nueva filosofía de gobierno de la ciudad, tomando a los niños como parámetro y como garantía de las necesidades de todos los ciudadanos. No se trata de aumentar los recursos y servicios para la infancia, se trata de construir una ciudad diversa y mejor para todos, de manera que los niños puedan vivir una experiencia como ciudadanos, autónomos y participativos.”

<http://www.lacittadeibambini.org/spagnolo/progetto/motivazioni.htm>

“ningú no pot representar els infants sense preopucar-se de consultar-los, escoltar-los i fer-los partícips de les decisions. Fer parlar els infants no vol dir, però, demanar-los que resolguin els problemes de la ciutat, perquè els hem creat nosaltres, i no ells, aquests problemes; vol dir que hem d'aprendre a tenir en compte les seves idees i les propostes que ens facin”

Tonucci, F. La ciutat dels infants. Ed. Barcanova. Barcelona 1997

Prendre part en les dinàmiques de consulta i de participació del municipi fa que els infants es sentin reconeguts com a ciutadans i que, des d'aquesta posició, creixin sentint-se part de la ciutat i del municipi i formin la seva identitat cívica. Per tal que els infants esdevinguin ciutadans, la ciutat els ha de reconèixer com a tals.

Tot i el sentit polític de la participació dels infants mitjançant el Consell, no es pot deixar de banda el seu valor educatiu. A participar s'aprèn participant. Per tant, **el Consell d'infants és una escola de participació i de ciutadania.**

L'educació per a la ciutadania ha estat, en els darrers anys, una qüestió àmpliament debatuda. Tot i la controvèrsia que ha suscitat la seva inclusió en el currículum escolar, la pertinència i la recomanació de desenvolupar-la té una data força anterior. En concret, el Consell de Ministres del Consell d'Europa va fer, l'any 2002, la Recomanació número 12, en què instava als estats membres del Consell a fer de l'educació per a la ciutadania un objectiu de les seves polítiques educatives.

*"El Comité de Ministros, con arreglo a la letra b) del artículo 15 del Estatuto del Consejo de Europa,
(...)*

1. Afirma:

- que la educación para la ciudadanía democrática es esencial para la misión principal del Consejo de Europa, que es **promover una sociedad libre, tolerante y justa**,
- y que **contribuye, junto con las demás actividades de la Organización, a la defensa de los valores y los principios de libertad, pluralismo, derechos humanos y Estado de Derecho, que constituyen los fundamentos de la democracia.**

2. Declara:

- que la educación para la ciudadanía democrática **abarca toda actividad educativa**, formal, no formal o informal, incluida la de la familia, que permite a la persona actuar, a lo largo de toda su vida, como un ciudadano activo y responsable, respetuoso de los derechos de los demás;
- que la educación para la ciudadanía democrática **es un factor de cohesión social, de comprensión mutua, de diálogo intercultural e interreligioso, y de solidaridad**, que contribuye a promover el principio de igualdad entre hombres y mujeres, y que favorece el establecimiento de relaciones armoniosas y pacíficas en los pueblos y entre ellos, así como la defensa y el desarrollo de la sociedad y la cultura democráticas;
- que la **educación para la ciudadanía democrática**, en su sentido más amplio, debería estar en el centro de la reforma y la aplicación de las políticas educativas;
- que la educación para la ciudadanía democrática es un **factor de innovación** en términos de organización y gestión del sistema educativo en su conjunto, así como de los programas y métodos pedagógicos.

3. Recomienda a los Gobiernos de los Estados miembros, dentro del respeto de sus estructuras constitucionales, de sus situaciones nacionales o locales y de su sistema educativo:

- que hagan de la educación para la ciudadanía democrática un objetivo prioritario de las políticas y reformas educativas;

- que fomenten y apoyen iniciativas que promuevan la educación para la ciudadanía democrática en los Estados miembros y entre ellos;
 - que participen activamente en la preparación y la organización de un Año Europeo de la Ciudadanía a través de la Educación, como medio importante para desarrollar, preservar y promover la cultura democrática a escala paneuropea;
 - que en sus reformas educativas actuales o futuras tengan en cuenta los principios enunciados en el anexo de la presente recomendación;
 - que señalen a la atención de los organismos públicos y privados pertinentes de sus respectivos países la presente recomendación y los documentos de referencia en los que se basa mediante los procedimientos nacionales adecuados.
- (...)

EDUCACIÓN PARA LA CIUDADANÍA DEMOCRÁTICA 2001-2004
Recomendación (2002)12 del Comité de Ministros a los Estados miembros relativa a la educación para la ciudadanía democrática

Així, A.M. Novella, ha proposat una definició del Consell d'Infants atenent a una triple funció:

“ És un **observatori de la ciutat** on, a partir de la mirada i l'alçada dels infants, es poden detectar aquells aspectes i temes millorables del municipi que passen desapercibuts per als adults.

És un **espai de participació** on els nens i les nenes poden exercir els seus drets civils com a ciutadans en els temes que estan directament relacionats amb el seu col·lectiu.

És un **espai d'exercici i formació de la ciutadania.**”

A.M. Novella
“La participació dels infants: l'experiència del Consell d'Infants de Sant Feliu de Llobregat” en Drets i responsabilitats d'infants i joves.
Escola d'estiu 2006. Rosa Sensat. Barcelona 2007

El Consell està format per un membre de cada grup-classe de 5è i 6è de primària de les escoles del municipi.

Amb la seva constitució i organització es pretén que el Consell sigui:

- ✓ **Infantil:** sembla una obvietat, però és important destacar que ser infant és condició per formar-ne part. Al Consell només assisteixen i intervenen els adults quan els seus membres ho demanen expressament (per obtenir informació...), a excepció dels dinamitzadors que tenen per missió proposar les dinàmiques i actuar com a mediadors entre els infants i l'organització escolar i municipal.
- ✓ **Universal:** tots els infants del municipi tenen la possibilitat de formar-ne part com a representats. Cal fugir de l'elitisme en l'elecció dels representants i partir de la voluntarietat per part dels infants.
- ✓ **Representatiu:** que els membres del Consell disposin de mecanismes per conèixer l'opinió dels seus companys, a qui representen, i que actuïn com a portaveus. Aquests mecanismes poden ser: les activitats proposades per ser realitzades a les escoles, les bústies de propostes i suggeriments instal·lades a les escoles i la bústia electrònica (conselldinfants@castellarvalles.cat).
- ✓ **No manipulable:** els representants, els membres del Consell, tenen per missió expressar les idees dels infants, per això no ha de patir la intervenció directa dels adults, en general, ni de l'administració en particular. En aquest sentit el paper dels dinamitzadors consisteix en, des d'una postura estratègica de neutralitat, vetllar per establir, amb criteris pedagògics, les condicions i les activitats que permetin als infants obtenir informació de diverses fonts, formar-se opinions i expressar-les de forma que els adults puguin rebre-les.
- ✓ **Vinculant per a l'Ajuntament:** Tot i que es tracta d'un òrgan consultiu, ha de ser possible establir un diàleg entre l'Ajuntament i el Consell per fer un seguiment de l'aplicació de les seves propostes. L'incompliment per part dels adults dels acords a què s'hagi arribat amb els infants comporta la desmobilització de la participació ciutadana a partir de la frustració de les primeres experiències. Els infants perceben la utilitat de la seva participació en termes reals i

no simbòlics. La participació ha de ser útil. La participació té per objectiu exercir una influència en la realitat. Si els infants no perceben aquesta influència és difícil que atribueixin valor al procés.

El procés participatiu en el marc del Consell Infantil Municipal es planteja a partir de diferents elements:

- ✓ **Facilitar l'obtenció d'informació:** La informació es troba a la base de la participació. Només amb una informació de qualitat, obtinguda de forma directa (per observació o amb eines com enquestes, entrevistes, etc) o a través dels mitjans de comunicació, de persones representatives... es poden formar opinions realistes. La informació ha d'arribar als infants en un llenguatge que aquests puguin entendre, d'acord amb el seu procés personal de desenvolupament.
- ✓ **Escoltar i ser escoltat:** Sentir-se escoltat és un element clau per fer possible la participació. Només des de l'escolta mútua és possible el diàleg i només el diàleg forma opinions compartides.
- ✓ **Ser consultat:** L'opinió dels infants ha de ser demanada de forma activa, del contrari es senten exclosos en els processos de consulta.
- ✓ **Diàleg:** com a mitjà per contraposar els punts de vista propis amb els dels altres. Definir les idees pròpies davant dels altres i conèixer les postures alternatives.
- ✓ **La negociació i la recerca de l'acord:** com a mitjà per arribar a decisions comuns i compartides, entenent que en situacions en què els interessos són contraposats només el desig d'arribar a un acord ens permet obtenir solucions acceptables.
- ✓ **Compartir i comprometre's amb les decisions:** La participació no consisteix només en opinar i prendre part en la presa de decisions sinó també en el compliment d'allò que s'ha decidit.

2. Objectius del Consell municipal d'infants

- ✓ Fer una ciutat també a la mida dels infants.
- ✓ Fomentar la participació dels infants en els afers de la ciutat.
- ✓ Millorar la ciutat globalment incorporant altres punts de vista.
- ✓ Promocionar els drets de la infància.
- ✓ Educar en el joc democràtic, en els valors en què es fonamenta i en les actituds i pràctiques amb què es construeix dia a dia, tot augmentant les competències dels infants a l'hora de pensar i argumentar, desenvolupar l'esperit crític, assolir responsabilitat amb els afers col·lectius, capacitat de compromís i exercir el rol de representant.
- ✓ Posar en valor la política com una activitat necessària per a la convivència, que pot ser gratificant i il·lusionant, però que s'ha d'exercir amb honestedat i compromís.
- ✓ Generar processos que permetin que l'Administració local millorar la seva organització interna per la via d'una millor coordinació entre serveis i recursos.
- ✓ Fomentar que els infants coneguin la ciutat, participin en la seva construcció, i hi gaudeixin.
- ✓ Conèixer, per part dels infants i altres actors implicats, més i millor el funcionament de l'ajuntament.

3. Metodologia

El pla de treball del Consell municipal d'infants té quatre fases clarament diferenciades:

1. **La constitució del Consell:** A partir de l'encàrrec rebut, es constitueix el Consell integrat per un representant de cada grup-classe dels grups de 5è i 6è de primària de les escoles del municipi.

Per escollir els representants, els tutors i tutores explicaran en els grups els objectius i el funcionament del Consell. Si es vol, també es pot comptar amb la col·laboració dels dinamitzadors del Consell perquè expliquin a les aules què és el Consell i com funciona. És important que els infants copsin el compromís que s'adquireix en ser representant dels seus companys en el Consell. Aquest compromís consisteix en:

- ✓ **Assistir a les reunions del Consell:** una trobada bimensual, de desembre a maig, el tercer dijous de cada mes (aproximadament), de 17,30 a 19 hores a Ca L'Alberola (Pg. Tolrà, 3)
- ✓ **Actuar com a portaveus dels seus companys,** tot vehiculant les conclusions a les que han arribat a partir de les activitats realitzades en els grups-classe i les idees, propostes i opinions recollides mitjançant les bústies del consell situades en cada escola.

L'elecció dels representants pot fer-se per votació, per consens, per sorteig o per qualsevol altre mecanisme o dinàmica que el/la mestre/a estableixi, sempre i quan es respectin els criteris següents:

- ✓ **Voluntarietat** i disponibilitat per part de l'infant

- ✓ **Evitar l'elitisme en la selecció** que pot comportar escollir, únicament, als infants en funció de criteris de mèrit (els que millor parlen, els que treuen millors notes, els més "llestos" o els més "guapos"...)
- ✓ **Afavorir la diversitat** i, en aquest sentit, la participació d'infants que puguin aportar la seva visió des de perspectives diverses, vetllant per la representació de minories.

Els representants **formen part del Consell durant dos cursos escolars** i són escollits a cinquè. Així, cada any es renova la meitat dels membres del Consell. Això facilita la seva continuïtat, d'una banda, i la renovació, d'una altra.

Els tutors/es comunicaran al servei d'educació els noms dels infants representants i es constituirà el Consell. La data prevista per a l'acte de constitució és el dia 27 de gener, a les 18 h.

2. **L'encàrrec:** El punt de partida del projecte és l'**encàrrec del consistori municipal al Consell d'infants d'aportar la seva visió, opinió i propostes sobre el un determinat tema**. Enguany, el tema que és proposa és: "**El pati escolar. Com volem qui sigui?**"

El propi Consell pot fer propostes de temes de reflexió i treball per a cada curs.

3. **Desenvolupament del programa d'activitats.** Les activitats tenen per objectiu que els infants puguin obtenir informació, reflexionar, debatre i fer propostes, com a grup, sobre el tema proposat en l'encàrrec. Es planteja un programa format per tres activitats, a raó d'una activitat bimensual de desembre a maig. Aquestes activitats són descrites posteriorment en aquest mateix document.

Les activitats i els materials de suport es publicaran, segons el calendari previst, a la pàgina web del Consell (www.castellarvalles.cat/conselldinfants) per tal que els/les mestres puguin desenvolupar-les a classe.

Una vegada realitzada l'activitat a l'escola, les idees i propostes de cada grup-classe es faran arribar als dinamitzadors del Consell, mitjançant un formulari que es troba a la web, per tal que puguin ser posades en comú i debatudes per tots els representants en la trobada bimensual del Consell. Així mateix, seran publicades en la mateixa web amb l'objectiu que tots els grups, així com els mestres i les famílies, puguin conèixer les diferents propostes.

En les trobades del Consell es posaran en comú totes les propostes elaborades pels grups-classe i s'elaborarà un document de síntesi.

En les trobades del Consell, els representants també poden proposar nous temes de debat, a partir dels suggeriments que els facin arribar els seus companys i companyes i de les propostes i opinions recollides a les bústies del Consell situades a les escoles i a la bústia electrònica.

Després de cada trobada, és important que els tutors i tutores facilitin un temps de classe perquè els representants puguin comentar amb els seus companys i companyes les propostes que han fet altres grups. Així, les idees d'uns poden enriquir les dels altres i no es trenca la relació entre l'activitat del Consell i la de l'escola.

4. **Presentació al Ple municipal de les propostes** elaborades pel Consell d'Infants. Cap al mes de maig, el Consell presentarà al Ple municipal les seves propostes. L'alcalde i els regidors podran fer comentaris a les diferents iniciatives i expressaran el suport que ofereixen a cadascuna d'elles.

4. Compromís municipal

L'Ajuntament promou la constitució del Consell municipal d'infants com a òrgan de consulta per tal de conèixer l'opinió dels infants del municipi. Això li confereix unes responsabilitats envers el Consell.

Aquestes responsabilitats es concreten en:

- ✓ Utilitzar el Consell com a òrgan de representació i de consulta dels infants del municipi atorgant-li valor representatiu i legitimitat.
- ✓ Implicació de l'Alcaldia en els moments claus del procés de participació: acte de constitució, formulació de consultes i de l'encàrrec anual, recepció de les propostes i devolució de respostes argumentades, assumptió de compromisos, etc.
- ✓ Disponibilitat per a la interlocució amb el Consell sempre que els infants ho demanin. Els membres del Consell han de poder demanar informació, aclariments i opinions als membres de l'equip de govern municipal.
- ✓ Lideratge, en el marc de l'organització municipal, de les regidories d'Educació i de Participació ciutadana i civisme, que ha de facilitar els recursos necessaris per a la dinamització de la participació i vetllar per l'encaix institucional del Consell, de forma transversal, en totes les àrees de gestió municipal.
- ✓ Implicació d'altres regidories per donar suport, en allò que sigui necessari, al procés de participació, informació, consulta, etc.
- ✓ Fer un seguiment periòdic de les propostes i acords presos amb el Consell i retornar la informació sobre el procés participatiu.

- ✓ Situar el Consell municipal d'infants de Castellar en les xarxes de Projectes de participació infantil a nivell supramunicipal.

5. Xarxa de treball

En la dinàmica del Consell els infants són els protagonistes. Però, per fer-la possible és necessari el suport d'una xarxa de treball formada pel conjunt d'agents educadors.

Les escoles són, de forma prioritària, una part molt important d'aquesta xarxa. A les escoles, els infants han de poder desenvolupar les activitats necessàries per obtenir informació, debatre, posar en comú idees i fer propostes. Els representants del Consell han de poder utilitzar aquestes dinàmiques per recollir el parer dels seus representats.

A l'hora, les escoles poden treballar, a partir de les propostes didàctiques plantejades en el pla de treball del Consell, alguns dels continguts compresos en el currículum *d'Educació per a la ciutadania i els drets humans* i poden reforçar els espais de participació interns dels grups-classe (delegats...) i els del conjunt dels centres, com els Consells escolars.

D'altra banda, la relació i el coneixement mutu entre el Consell i altres entitats ciutadanes (AMPAs, entitats culturals, educatives...) ha de permetre que aquest es situï en igualtat de condicions, com a mínim, en la xarxa de participació del municipi.

Finalment, però no per això amb menys importància, les famílies tenen un paper cabdal a l'hora de facilitar la participació dels infants i valorar la seva aportació cívica i l'aprenentatge que realitzen. Per això, es proposa organitzar una reunió de presentació del Consell per explicar a les famílies què és, com funciona i per a què serveix a l'inici del procés. Aquesta reunió s'aprofitarà per resoldre qüestions com l'autorització per a la difusió de la imatge, etc.

6. Canals de comunicació

Els representants en el Consell han de disposar de mitjans i canals de comunicació amb els seus companys per tal que facilitar la participació del màxim número possible d'infants i per copsar les seves idees, neguits, propostes i opinions.

Amb els objectius d'aconseguir la major implicació del màxim número possible d'infants i de difondre i fer visible el paper del Consell, cal disposar de canals i mitjans de comunicació.

Què és?
El Consell d'Infants és un òrgan de participació format per un grup d'alumnes de 6è i 6è que representen a tots els nens i nenes de Castellar del Valles.

Què fem?
Ens trobem per parlar i debatre sobre els temes que ens interessen per millorar el nostre poble. Recollim les propostes que ens arriben, busquem informació i fem arribar propostes concretes a l'Ajuntament.

Com hi pots participar?
Tens tres maneres de fer arribar les teves propostes o comentar-les al Consell d'Infants:

- Parlant amb els representants de la teva escola.
- A través de la bústia que hi ha a la teva escola.
- A través de la bústia que trobaràs a la pàgina web de l'Ajuntament <http://www.castellarvalles.cat>

estíms CASTELLAR

Inicialment, es proposen cinc canals:

- ✓ **Pàgina web del Consell** ([www.castellarvalles.cat/consell d'infants](http://www.castellarvalles.cat/consell-dinfants)) . Recull tota la informació sobre les activitats que desenvolupa el Consell i permet posar-s'hi en contacte amb els dinamitzadors.
- ✓ **Cartell.** En les escoles i en els equipaments municipals que utilitzen habitualment els infants es situarà un cartell que explica què és el Consell i com es pot participar.

- ✓ **El programa d'activitats.** És un mitjà perquè els infants treballin plegats, reflexionin, posin en comú idees i arribin a acords. La seqüència de treball està formada per tres moments:
 1. Activitats de grup-classe a partir de la proposta d'activitat plantejada a la web.
 2. Trobada del Consell
 3. Retorn al grup-classe de les idees i propostes dels altres grups

Aquests tres moments no són altra cosa que espais d'intercanvi d'informació, de debat i d'acord.

- ✓ **La bústia del Consell.** A cada escola es situarà una bústia en què els infants, de tots els grups i nivells, podran aportar les seves idees, suggeriments, queixes, etc. Per al seu ús és important que els infants de tots els grups coneguin la seva existència i el seu sentit. Els mateixos representants en el Consell poden fer una presentació d'aquest mitjà als seus companys d'altres grups.

La bústia es senyalitzarà amb el cartell del Consell

- ✓ **La bústia electrònica:** A la pàgina web hi haurà una secció amb aquest títol en la qual es trobarà un formulari per a fer arribar idees i propostes al Consell.
- ✓ **Mitjans de comunicació local:** El Consell pot utilitzar els mitjans de comunicació local per difondre les seves activitats i fer visible i posar en valor la tasca que desenvolupa. Per això, els dinamitzadors del Consell elaboraran, després de cada activitat, una nota de premsa que es farà arribar als mitjans locals.

*Per ampliar aquestes idees, a l'annex 1 es pot consultar el **Document marc sobre participació de la infància al municipi***

Consell municipal d'infants de Castellar del Vallès

Pla de treball per al curs 2009-2010

1. El pati de l'escola: Com volem que sigui?

L'encàrrec que l'equip de govern municipal pretén plantejar al Consell d'infants per al curs 2009-2010 és el de pensar **com es poden millorar els patis de les escoles** per fer-los espais a mida de les diferents necessitats dels infants, en particular, i de la comunitat educativa, que és tota la comunitat, en general.

El tema de l'encàrrec ha sorgit a proposta del Consell Escolar Municipal.

El pati fa temps que ha deixat de ser, només, un espai escolar d'esbarjo (o d'oci) que es defineix per oposició a l'aula, com a espai d'aprenentatge (o de treball). Quan la concepció educativa de la ciutat, en el seu conjunt, és perfectament reconeguda i quan la capacitat pedagògica dels espais, com a proveïdors d'experiències significatives, no admet cap dubte, prestar atenció al disseny dels patis escolars és una tasca ineludible en el procés de millora tant de l'escola com de la ciutat.

Abordar aquesta tasca, però, implica **conèixer les relacions que els infants estableixen amb els elements d'aquest espai i les dinàmiques que s'hi produeixen.**

El pati és viscut pels infants com el principal espai de llibertat en el marc de l'escola. És el lloc on el joc lliure predomina sobre l'activitat més o menys dirigida pels adults. És el territori en què poden establir, amb major autonomia i facilitat, les seves relacions entre iguals. Per tant, **reconeixent "la propietat" dels patis als infants**, es vol comptar amb la seva opinió per tal de repensar-los a mida dels seus interessos i necessitats.

D'altra banda, el pati és el **lloc de trobada de la comunitat escolar** i l'espai intermig, d'intercanvi i de diàleg, entre l'escola i la ciutat. El pati és el punt de trobada per a les famílies, és l'espai de contacte de l'escola amb els veïns de les finques contigües i amb els vianants. Per tant, té un poder

simbòlic, d'identitat comunitària, molt potent. Es tracta, doncs, d'un espai d'encontre que infants, educadors, famílies i municipi compartim i sentim, tots, com a propi. És un espai que ens uneix.

Finalment, en el pati es posen de manifest les relacions *espontànies* dels infants, que no deixen de ser reproduccions, amb traços gruixuts, de les que s'hi donen en la societat en què viuen. El pati escolar **pot ser considerat una reproducció a escala infantil del conjunt de la societat**. Per això, reflexionar sobre les dinàmiques que es produeixen en els patis escolars ens pot permetre apropar-nos indirectament, però a la vegada de forma molt clara, a qüestions molt presents a la societat com les relacions de poder de tot tipus (d'edat, de gènere, cultural...), la sostenibilitat ambiental, etc. Pensar com volem que siguin els patis de les nostres escoles pot ser, també, una excusa perfecta per pensar com volem que sigui la nostra societat.

Repensar els patis escolars no és, doncs, una reflexió de caràcter únicament arquitectònic o constructiu. Té a veure amb la definició de l'espai, però, sobre tot, implica pensar en com volen que siguin els patis els seus diferents usuaris (infants més petits i infants més grans, nois i noies, mestres, alumnes, famílies, ...) i, a partir d'aquí, establir propostes tant de definició de l'espai com de l'organització per al seu ús.

2. Activitats

Es planteja un programa format per **tres activitats** a desenvolupar per tots els infants de 5è i 6è de primària de les escoles de Castellar, a raó d'una activitat bimensual de desembre a maig.

Les activitats tenen per objectiu que els infants reflexionin, dialoguin i formulin propostes que els permetin concloure com els agradaria que fos el pati de la seva escola i, en certa manera, liderin un procés de renovació dels patis en què es puguin implicar, també, l'ajuntament, els equips docents i les famílies.

Les activitats i els materials de suport es publicaran, segons el calendari previst, a la pàgina web del Consell (www.castellarvalles/conselldinfants), a la secció *Activitats* per tal que els/les mestres puguin desenvolupar-les a classe.

Les activitats per als grups-classe tenen una durada variable però, en general, requereixen dedicar dos o tres sessions de cinquanta-cinc minuts a cadascuna d'elles.

Els representants en el Consell recolliran les conclusions a què s'hagi arribat en el seu grup-classe per aportar-les al Consell i també es publicaran a la web per fer-les públiques.

És important seguir el calendari previst per tal que els representats disposin de les aportacions dels seus companys en les trobades del Consell.

Les tres activitats segueixen una seqüència lògica:

- ✓ **La primera activitat** pretén posar sobre la taula com són els patis actualment, de quina realitat és parteix i com es valora, i quins usos volen els diferents usuaris que tinguin els patis de les escoles. Es vol respondre la pregunta: **Què volem fer en els patis?** Per fer-ho es proposarà:
 1. Conèixer les referències per a la construcció d'edificis destinats a ser centres docents proposades pel Departament d'Educació de la Generalitat (mides, característiques...)
 2. Fer una descripció del pati i dels usos que actualment té (fent fotografies, fent el plànol, amb fitxes d'observació, amb entrevistes...).
 3. Conèixer algunes consideracions pedagògiques sobre l'ús de l'entorn com a element educatiu (consultant algunes pàgines web i llegint alguns textos adaptats al llenguatge dels infants)
 4. Fer una llista de possibles usos que, ara per ara, no és possible satisfer en els nostres patis i de problemes que presenten.

5. Fer una proposta ordenada de prioritats

- ✓ La **segona activitat** ha de fer un pas en la concreció de les propostes i passar a la **formulació d'iniciatives realistes i adequades a cada escola.**

Té tres moments:

1. A partir del plànol del pati i dels usos que s'han pensat en l'activitat anterior, es vol avançar cap a una concreció de com es poden redefinir els patis: quines formes, distribucions, espais, materials, usos horaris... poden tenir.
 2. Posar en diàleg les idees que els infants han formulat sobre els nous dissenys dels patis amb les possibilitats tècniques reals (tant des del punt de vista constructiu com per al funcionament ordinari de l'escola) i per fer-ho caldrà que contrastin les seves idees amb professionals tècnics (arquitectes...) i amb l'equip directiu de cada escola. D'aquesta forma, es vol que els infants elaborin les seves propostes de forma dialògica, d'una banda, i que les idees que plantegin siguin viables, d'una altra.
 3. Finalment, ha de permetre que els infants copsin l'abast de les seves propostes: Quan de temps i de diners pot costar portar-les a la pràctica? Què implicarà? Si cal fer algun tipus d'obra, es podrà utilitzar el pati mentre es desenvolupa?... i que prenguin decisions al respecte, tot prioritant uns aspectes o uns altres.
- ✓ La **tercera activitat** representa tancar el procés i aportar idees per transformar les propostes en realitats. Això vol dir pensar: **Com es pot fer? I: Qui pot fer-ho?** Potser algunes de les propostes poden ser portades a la pràctica pels propis infants amb l'ajut dels mestres o dels dinamitzadors del Consell, altres hauran de ser desenvolupades per l'Ajuntament, potser les famílies poden implicar-se d'alguna forma... o es pot demanar ajut als alumnes de l'institut d'educació secundària, o la col·laboració d'una empresa que cedeixi algun tipus de material... En definitiva, els infants han de cercar i sumar aliances per tal que les seves propostes esdevinguin realitats.

El resum de tot el procés i les propostes finals, seran presentades, pels representants del Consell al Ple Municipal durant el mes de maig.

3. Calendari

Gener 2010

Dia 14. 13,30 h	Espai Tolrà	Presentació del Consell als mestres-referents de grup-classe
Dia 21. 19,00 h	Ca l'Alberola	Presentació del Consell a les famílies dels representants
Dia 27. 18,00 h	Ca l'Alberola	Constitució del Consell. Encàrrec de l'alcalde al Consell

Febrer 2010

Dia 1	Web	Publicació de la primera activitat
-------	-----	------------------------------------

Març 2010

Dia 18	Ca l'Alberola	Trobada dels representants del Consell
--------	---------------	--

Abril 2010

Dia 6	Web	Publicació de la segona activitat
Dia 29	Ca l'Alberola	Trobada dels representants del Consell

Maig 2010

Dia 3	Web	Publicació de la tercera activitat
Dia 20	Ca l'Alberola	Trobada dels representants del Consell
Dia 25		Presentació de les propostes del Consell al Ple Municipal

4. Avaluació

Els mecanismes d'avaluació previstos per al projecte de dinamització del Consell municipal d'infants tenen per objectiu fer correccions i modificacions que optimitzin el seu desenvolupament, d'una banda, i determinar els resultats obtinguts una vegada finalitzat, d'una altra. Així, doncs, es proposen una sèrie d'indicadors d'avaluació per al procés de desenvolupament i uns altres per al resultat final.

Indicadors de procés: Quantitat i continguts de les aportacions fetes al Consell mitjançant els representats

Quantitat de respostes a activitats, formularis i enquestes.

Compliment del calendari previst

Quantitat i continguts dels documents elaborats pels infants en les sessions de treball de grup-classe

Regularitat en l'actualització de la web i en la publicació de nous continguts.

Incidències detectades

Indicadors de resultat: Recull de materials i documents elaborats pels infants al llarg del projecte. Quantitat i continguts.

Opinió dels infants sobre el projecte, les activitats i els materials.

Qüestionari de valoració a final de curs

Opinió dels mestres sobre el projecte, les activitats i els materials. Trobada de valoració al mes de juny.

Quantitat i continguts de les propostes d'actuació plantejades al ple.

Valoració dels tècnics i de la regidora d'educació

Totes aquestes dades seran recollides en un document-memòria.

Annex

Document marc sobre participació de la infància al municipi

Document marc sobre participació de la infància al municipi

Xarxa de Projectes de Participació infantil ; Óscar Rebollo (coord.)

Document elaborat a partir del seminari de treball sobre Participació de la infància al municipi, que tingué lloc a Barcelona des del mes de febrer fins al mes d'octubre de 2006.

Introducció

Des de l'inici dels consells d'infants l'any 1997, s'ha recorregut un camí amb trajectòria variable. Alguns projectes han gaudit d'una pervivència en el temps; d'altres han desaparegut, mentre que uns altres han tornat a reviure després d'alguns anys de silenci. Finalment, altres nous projectes de participació infantil s'han incorporat al grup existent de municipis que conformen un grup de treball, una Xarxa de Consells d'Infants, amb nou anys de camí recorregut.

El camí individual de cada consell d'infants pot transcórrer de manera accidentada o de forma més o menys estable. En el primer cas, el projecte de participació infantil pot desaparèixer per manca de lideratge polític, la qual cosa incideix en les prioritats municipals i fa que minvin els recursos humans que el fan possible.

En els casos més feliços, els consells d'infants han tingut una llarga i saludable vida, ja que ha existit una voluntat política de permanència que ve de la mà dels seus màxims promotors: alcaldia i regidoria que lidera el projecte.

També cal dir que l'entusiasme i la capacitat de la figura del dinamitzador o dinamitzadora dels consells d'infants, o d'altres projectes de participació infantil, són la peça clau per mantenir alta la motivació dels infants, així com per aconseguir la complicitat de les escoles i el suport de les famílies i la ciutadania en general.

Després de nou anys recorreguts, hem volgut repensar la nostra manera d'entendre la participació infantil, fer una nova lectura dels diferents projectes que sota maneres diversificades de fer, comparteixen determinats principis, criteris i objectius. No tot es pot considerar com un projecte de participació infantil; tampoc tots els projectes de participació infantil tenen la ciutat com el seu objectiu diana. Cal analitzar el que sí que identifiquem com a projecte de participació infantil, on l'exercici de la ciutadania activa per part dels infants és un eix fonamental.

Aquesta nova lectura respecte al que entenem per participació infantil, l'hem feta en el si d'un seminari de treball, format pels dinamitzadors i tècnics que porten a terme el treball amb els infants dels diferents municipis que conformen la Xarxa de Consells d'Infants; és resultat, doncs, de la reflexió, el debat i el consens per valorar els aspectes essencials d'un projecte de participació infantil que té com a perspectiva la ciutat, independentment de les concrecions metodològiques que en cada context es cregui oportú implementar. Per tant, s'ha pretès recollir criteris considerats essencials i alhora compartits, amb la idea d'orientar la tasca en la direcció que estem plantejant.

Cap a la construcció de ciutats i pobles democràtics i participatius

Vivim en ciutats que no paren de créixer a la vegada que canvien en la seva morfologia i en les seves funcions. Més zones urbanitzades, més habitants i habitatges, més cotxes, noves activitats econòmiques... Ciutats que es fan més denses i complexes sense deixar de ser a la vegada més extenses.

La comprensió d'aquest procés no és fàcil, però si ens aturem a pensar, és inevitable plantejar-nos preguntes que podríem anomenar essencials:

A què respon tot això?

A on anirem a parar?

És veritablement sostenible aquest creixement urbà?

Estem fent ciutats per viure o ciutats per produir i competir en un món globalitzat?

Segurament no hi ha respostes úniques; però alhora, no és menys cert que disposem també de millors transports públics, de més i millors serveis, de més accessibilitat i mobilitat per a tothom.

Sembla evident ¿en el desenvolupament urbà dels nostres dies¿ una tensió difícil de resoldre entre les lògiques econòmiques de la globalització i la necessitat d'un desenvolupament que sigui sostenible i que aquest es faci a escala humana perquè tingui raó de ser.

Però perquè l'equilibri entre la ciutat globalitzada i la ciutat per viure-hi i gaudir sigui possible, i alhora no s'aboqui inexorablement i definitivament cap a la banda a la qual l'empenyen els negocis i les lògiques mercantils, cal que la ciutat sigui, per sobre de tot, una ciutat democràtica.

La ciutat democràtica és una ciutat que s'ha de construir dia a dia. En aquest cas no es tracta de construir edificis o infraestructures; es tracta, precisament, de construir democràcia, pràctiques democràtiques entre els seus agents, el seus habitants i les seves institucions.

La democràcia no és únicament un sistema formal que possibilita l'elecció de representants; *és i ha de ser per sobre de tot una pràctica*, un conjunt de pràctiques, de formes de fer, de relacionar-se, de governar, de respectar, d'escoltar i de reconèixer els altres. És i ha de ser un conjunt de polítiques públiques que persegueixen l'objectiu que això sigui possible en condicions d'igualtat i llibertat; és i ha de ser, finalment, una ciutat construïda per a la gent, amb la seva participació.

A més, la ciutat democràtica és una ciutat de tots i per a tots, no és, doncs, únicament una ciutat per als homes adults; ha de ser una ciutat de tots i per a totes les edats i condicions: per als homes i per a les dones, per als que fa temps que hi viuen i per als que hi han arribat fa poc, per als de més edat i per als més petits. Sí, també una ciutat dels infants i per als infants.

En aquest context, la participació esdevé una eina fonamental per a l'exercici de la democràcia, alhora que és una pràctica que «genera» una consciència col·lectiva en relació amb les necessitats de cada un d'aquests col·lectius humans que habiten les ciutats.

Potser una de les garanties més sòlides del fet que estem fent una ciutat a escala humana és quan la fem pensant i comptant amb els infants.

Infants i processos de participació

Quan parlem de la participació de la infància en la construcció quotidiana de ciutats i pobles democràtics hem de ser ben conscients de quines han de ser les finalitats d'aquesta participació i, per tant, quins són els mètodes i les estratègies de treball.

Si qualsevol procés de participació ciutadana ha de ser sempre vist com un procés educatiu, on tots aprenem a participar en el afers de la comunitat sobre la base de respectar certs valors, principis i regles del joc, *aquesta dimensió educativa dels processos participatius* és encara més accentuada quan ens referim a la població infantil del poble o la ciutat. Quan promovem processos de participació dels infants a les nostres ciutats, estem fent una tasca educativa que té com a finalitat *formar en els valors i els principis de la democràcia*.

Finalment, quant la institució promotora d'aquesta participació és el Govern local, a la dimensió educativa del procés participatiu s'hi adhireix una *dimensió transformadora de la ciutat o del poble*. Així, quan els infants participen en la construcció del municipi, aquest canvia, es transforma, es fa més democràtic, humà, accessible, acollidor i amable.

Modalitats de la participació dels infants a la ciutat

Dèiem, a l'inici d'aquest document, que la formació d'una Xarxa de Consells d'Infants amb el suport de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, s'inicià l'any 1997. En aquell moment, els projectes es van inspirar en les idees desenvolupades per Francesco Tonucci, en *La ciutat dels infants*, amb la intenció de donar la paraula als infants perquè aportin el seu parer i les seves propostes en aspectes que incideixen en les seves ciutats i pobles.

Els consells d'infants s'adrecen fonamentalment a infants de tercer cicle de primària, amb alguna excepció, on participen també nois i noies de primer d'ESO.

Hi ha altres modalitats de projectes de participació Infantil que, per la coincidència amb principis, criteris i objectius afins, s'han incorporat a la Xarxa de Consells d'Infants «veterans». Es tracta de projectes adreçats a infants de deu-dotze anys, i d'altres per a nois i noies de l'ESO, sempre tenint com a objectiu incidir en la millora de la pròpia ciutat.

Actualment formen part d'aquesta Xarxa disset municipis amb projectes consolidats; es tracta majoritàriament de consells d'infants, i també, en els últims anys, s'han incorporat modalitats similars, tals com els *consells de nois i noies d'ESO*, *l'Audiència Pública o Els nois i les nois tenen la paraula*.

Cal assenyalar que aquests projectes de participació infantil generen, en els mateixos municipis, processos dinàmics on intervenen diferents actors -es dels infants fins a la ciutadania en general- i potencien els recursos locals, també al servei de la ciutat.

D'altra banda, la integració en una xarxa de municipis que comparteixen un mateix projecte -en aquest cas, de participació infantil- facilita l'intercanvi d'experiències, l'explicitació de necessitats de formació, el desenvolupament d'iniciatives, accions i nous projectes adreçats als mateixos infants o als dinamitzadors; al mateix temps, són agents de difusió de bones pràctiques per a altres municipis interessats.

En aquesta línia, la creació d'una pàgina web de la Xarxa de Consells d'Infants i d'altres projectes afins, hi donarà un nou impuls.

No volem deixar de mencionar la importància que en l'àmbit polític hi hagi una validació explícita del projecte, ja sigui sent present en els actes de constitució del Consell, assumint el lideratge des d'una regidoria, sensibilitzant les altres, o fent encàrrecs als infants, i assumint les seves propostes i el compromís de donar-hi resposta... Aquesta implicació de primer ordre és la garantia de continuïtat del projecte i el motor que estimula el treball dels dinamitzadors, el dels mateixos infants, i el dels diferents estaments implicats de manera directa o puntual en el projecte.

Objectiu d'aquest document marc

La promoció de projectes municipals de participació infantil d'aquests darrers anys ens demostra que es poden compartir objectius, principis, voluntats i, després, fer projectes locals que acaben sent necessàriament singulars en cada ciutat, tant des del punt de vista metodològic com operatiu.

Cada ciutat, cada Administració local, cada equip tècnic, construeix necessàriament projectes que són propis i, per tant, responen al que en cada indret preocupa, se sap fer millor o s'està en condicions de fer en funció de les singularitats de cada lloc. Contràriament, també l'experiència demostra que, sota l'emparament d'una mateixa etiqueta, es poden arribar a desenvolupar projectes que únicament comparteixen entre si el nom i res més, ja que no comparteixen ni principis ni objectius comuns.

Per aquesta raó, aquest document vol definir tot un seguit de criteris generals i principis que ajudin a orientar la posada en marxa de projectes de participació infantil. Aquest vol ser, per tant, un document que inspiiri un tipus de pràctiques de participació de la infància en la vida de les nostres ciutats, de manera que no tot sigui considerat com un projecte de participació infantil a la ciutat; tampoc es pretén l'estandardització d'aquestes pràctiques i projectes. En tal cas, aquest document reflecteix el que han consensuat la Xarxa i l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, que li dóna suport.

1. Principis, valors i objectius del projecte

La Diputació de Barcelona dóna recolzament a aquells projectes de participació infantil impulsats pels ajuntaments que, més enllà de la metodologia que finalment es posi en pràctica, comparteixen els valors, principis i objectius que tot seguit identifiquem i es fonamentin en aquests:

Els Valors per a la dimensió educativa dels projectes

Tota tasca educativa es fonamenta en valors mes o menys implícits. En el cas dels projectes de participació infantil es considera fonamental fer explícits alguns d'aquests valors que han d'inspirar

els projectes com són el respecte, la solidaritat, la tolerància, la igualtat de gènere, l'acceptació de la diversitat i dels límits raonats, i, en general, tots aquells *valors que contribueixen a configurar el "joc democràtic"*.

Els Principis que inspiren la metodologia

La metodologia emprada en els projectes podrà ser diversa, i respondrà sempre a condicions que tenen a veure amb els objectius i els contextos concrets en que es desenvolupin, però hem considerat la necessitat de que totes les propostes metodològiques comparteixin alguns principis comuns:

- ✓ *La participació té com a objectiu transformar la ciutat.* No es tracta únicament de participar, es tracta de posar en marxa processos i mecanismes de participació infantil que estiguin vinculats a transformacions reals de la ciutat.
- ✓ Les metodologies emprades *hauran de prioritzar la construcció de projectes i propostes a través del consens.* El consens també s'ha de construir: a través del diàleg, l'escolta, la negociació, la mediació o altres instruments, en funció dels diferents projectes.
- ✓ Les metodologies utilitzades hauran de fer incidència en *potenciar les tasques de representació* (fer de representant) dels infants que participen; molt especialment en aquells espais en que els infants acudeixen com a representants de col·lectius (escola, grup, entitat, etc.). Fer de representant implica un compromís d'escoltar i informar al col·lectiu, i no defensar únicament opinions personals.
- ✓ Les propostes metodològiques per dinamitzar la participació dels infants en la vida i els projectes de la ciutat *no poden perdre de vista molts altres actors* que son rellevants tant per la ciutat i els projectes com, molt especialment, per als propis infants. Així, tots el projectes, partint d'una clara voluntat relacional amb altres actors mes enllà dels propis nens, hauran de trobar la manera d'ordenar i organitzar la relació amb les famílies dels nens participants, amb les escoles, amb entitats, amb altres administracions, etc.
- ✓ Sempre que es pugui, sense desvirtuar el sentit del projecte, fora bo que els projectes de participació infantil es pensessin com a *projectes relacionats amb altres recursos*; que poden aprofitar espais, projectes i recursos ja existents sense duplicar-los o replicar-los.

Objectius generals del projecte

- ✓ Fomentar la participació dels infants en els afers de la ciutat.
- ✓ Promocionar els drets de la infància.
- ✓ Educar en el joc democràtic, en els valors en què es fonamenta i en les actituds i pràctiques amb què es construeix dia a dia, tot augmentant les competències dels infants a l'hora de pensar i argumentar, desenvolupar l'esperit crític, assolir responsabilitat amb els afers col·lectius, capacitat de compromís i exercir el rol de representant.
- ✓ Revaloritzar la política com una activitat necessària per a la convivència, que pot ser gratificant i il·lusionant, però que s'ha d'exercir amb noblesa i compromís.
- ✓ Generar processos que permetin que l'Administració local millorar la seva organització interna per la via d'una millor coordinació entre serveis i recursos.
- ✓ Fer una ciutat també a la mida dels infants.
- ✓ Millorar la ciutat globalment incorporant altres punts de vista.
- ✓ Fomentar que els infants coneguin la ciutat, participin en la seva construcció, i hi gaudeixin.
- ✓ Conèixer, per part dels infants i altres actors implicats, més i millor el funcionament de l'ajuntament.

Elements bàsics de la metodologia

No és voluntat d'aquest document esdevenir un manual de metodologia participativa, però sí vol ser un document que orienti els dissenys metodològics concrets. Es per això que hem volgut apuntar algunes reflexions al voltant d'alguns aspectes que considerem essencials, com per exemple el paper del municipi com a promotor de projectes de participació infantil, el paper dels dinamitzadors i d'altres agents implicats i els conceptes de representació i representativitat; tanmateix, aspectes bàsics de procediments i avaluació, d'aquests projectes de participació.

Compromís i lideratge institucional

Quan l'ajuntament és la *institució promotora* dels processos de participació infantil a la ciutat, assolix, necessàriament, uns compromisos envers el procés participatiu del qual és promotor:

Implicació d'alcaldia Per als nens i les nenes de la ciutat la figura de l'alcalde o alcaldessa és un referent institucional i polític clar; i per a qualsevol procés de participació ciutadana, la implicació de l'alcaldia en determinats moments del procés és certament una garantia en termes de reconeixement, legitimitat i eficàcia d'aquest.

Es considera, doncs, que alcaldia ha d'implicar-se en els moments claus del procés: acte d'investidura i renovació del Consell, presentació al Ple, recepció de les propostes dels infants, encàrrecs directes als infants, devolució de respostes argumentades, assumptió de compromisos si escau...

Lideratge d'una regidoria: Cal que aquest projecte sigui assumit per una regidoria municipal, que impulsarà el projecte i afavorirà la complicitat amb d'altres agents interns i externs, quan sigui necessari donar suport a les accions dels Consells d'Infants o d'altres projectes de participació infantil.

Implicació de les diferents àrees i regidories: L'agenda que tractaran els infants difícilment es cenyirà a una única àrea de gestió de l'ajuntament; és, doncs, de vital importància que s'articulin els *mecanismes de coordinació interna i transversalitat* per tal que les diferents àrees de l'ajuntament col·laborin en el procés. Des d'aquest punt de vista, les experiències de participació ciutadana - també les infantils -, suposen sempre una exigència per a la organització municipal en termes de millora de la seva coordinació interna.

Dotació de recursos per a la dinamització de la participació: Els processos de participació infantil, per tenir unes mínimes garanties d'èxit, *han de ser dinamitzats*, ja que no s'autoorganitzen, ni s'autoconvoquen. El desenvolupament d'aquesta tasca implica, necessàriament, la dotació de recursos humans i econòmics. A més, aquesta dinamització, i per tant els recursos que la garanteixen, han de tenir continuïtat en el temps per que el procés participatiu es pugui consolidar. Cal, per tant, una *voluntat política de permanència*, ja que la participació infantil no és un joc sinó un compromís dels infants amb la seva ciutat, i per tant, s'ha de protegir (garantir) la seva permanència i consolidació.

Seguiment dels trets bàsics de la metodologia: Ni la constitució dels consells d'infants, ni de cap altre mecanisme o procés de participació, es pot improvisar o fer de qualsevol manera. Cal un compromís de la institució promotora per mantenir uns determinats principis i criteris per tal de *garantir la qualitat metodològica del procés*. Aquest document vol contribuir a aquesta fita, proposant alguns d'aquests principis.

Coordinar projectes de diversos ajuntaments, crear espais de treball i seguiment conjunt o avaluar els processos poden ser vies a seguir que permetin garantir la qualitat dels processos.

Devolució: Tot procés participatiu que impliqui la construcció de propostes per part dels infants haurà de ser estudiat i analitzat per l'ajuntament; aquesta institució, haurà de respondre i fer una devolució argumentada, respecte a les propostes, projectes, o suggeriments que ha rebut per parts dels infants. No estem parlant de que les propostes que facin els infants siguin necessàriament vinculants per a l'ajuntament; però sí estem dient que totes hauran de tenir una resposta, ja sigui afirmativa o negativa, o, en d'altres casos, viable total o parcialment.

Encaix institucional: La participació dels infants s'hauria de contemplar *com un més dels projectes i estratègies de participació liderats per l'ajuntament*. En aquest sentit es proposa, que el Consell dels Infants consti també amb la resta de Consells, al Reglament de Participació Ciutadana. També, que quan es planifiqui l'estratègia global de participació de l'ajuntament -mitjançant plans estratègics o directors-, s'incorpori també la participació infantil. Caldrà també vincular aquest projecte a plans estratègics tals com el Projecte Educatiu de Ciutat, i/o a estructures de treball coordinat i transversal, com el cas d'una Xarxa municipal d'Infància.

Representació i representativitat

Mentre que la representació és una activitat, la representativitat es una condició. "Fer" de representant es quelcom diferent de "ser" representatiu. La majoria dels processos participatius no poden aspirar a que els membres que participen siguin representatius del conjunt dels ciutadans. Així, difícilment ens podem plantejar que els infants que participen en un o altre procés o espai de participació infantil siguin, en el seu conjunt, representatius de la totalitat dels infants de la ciutat. Però si que podem incorporar instruments i activitats als nostres projectes participatius perquè aquells infants que efectivament participen, i provenen d'institucions o col·lectius de la ciutat com les escoles o les entitats de lleure, per exemple, pugin fer de representants d'altres infants d'aquestes institucions (escoltar les seves propostes, portar-les als consells, informar dels resultats dels debats, no defensar opinions individuals com si fossin col·lectives, etc).

Estem parlant, doncs, de dues tasques que molts projectes s'hauran de plantejar: per un costat el sistema per seleccionar, captar o escollir els nens i nenes que participaran i, per l'altre, els instruments que s'utilitzaran per tal de promoure i facilitar la tasca de representant.

Diferents Consell d'Infants, per exemple, venen assajant mètodes diversos per donar resposta a aquests temes. Pel que fa als sistemes d'elecció, en alguns casos es fa efectivament una elecció formal entre candidats, en altres un sorteig entre voluntaris, altres organitzen jocs de selecció, o sistemes de rotació. En tots els casos es valora que no es poden perdre de vista alguns criteris, tals com:

- ✓ *Voluntarietat* per part de l'infant.
- ✓ *No posar en marxa processos que facilitin l'elitisme* en la selecció, que portaria a escollir únicament als infants més "guapos", més llestos, als que millor parlen i millors notes treuen.
- ✓ *Representació de la diversitat*, ja que ens interessa treballar en la construcció de la ciutat democràtica des del respecte i la integració de les diverses diversitats. Per tant, no s'està buscant representants de les escoles o les entitats; s'hauria de procurar que també participessin en els Consells, i en general en les experiències de participació infantil al municipi, nens i nenes que pot ser no responen amb èxit a la escola, que pertanyen a minories, que pateixen alguna mena de discapacitat.

Però ser representant no es tant la condició d'haver estat escollit, sinó la tasca a fer envers els representats, és a dir, respecte a la resta d'infants que no participen com a membres del Consell d'Infants. Els instruments que es poden utilitzar per facilitar aquesta tasca poden ser, per exemple, fulls d'informació, pàgines Web, reunions i assembles fora del Consell, treball amb les escoles i entitats, ús de taulells d'anuncis, bústies, etc.

Potser cap d'aquests instruments pot garantir un increment quantitatiu de la participació, però de ben segur que han d'ajudar a *educar en la responsabilitat i en la tasca que implica ser representats d'altres persones*.

L'agenda dels Consells

L'agenda de treballs la conformen el conjunt dels temes a tractar i treballar per part dels infants. La reflexió metodològica assenyala bàsicament dues coses: per una banda els propis infants han de participar en la confecció de l'agenda de treball, la qual, no pot venir totalment imposada des de fora.

D'altra banda, també és cert que l'ajuntament ha de tenir competència per proposar temes i, encara més, es considera aconsellable començar el rodatge dels espais de participació infantil amb temes que vinguin proposats des del consistori. Això és especialment operatiu en el cas de les Audiències Públiques o dels consells de nois i noies de secundària.

Així, l'elaboració de l'agenda ha de ser mixta, en part a proposta de la institució promotora i en part també com a resultat dels interessos i les inquietuds dels propis infants.

La segona reflexió que es vol apuntar en relació a la confecció de l'agenda té a veure amb les característiques del tema mateix; ha de ser concret i temporalitzat, rellevant per a la ciutat i alhora rellevant per als mateixos infants.

La funcions dinamitzadora del procés

Ja hem comentat que dintre dels compromisos institucionals de l'ajuntament com a promotor de les iniciatives de participació infantil ocupa un paper destacat el compromís de dotar el procés de recursos per a la seva dinamització.

Cal, no obstant, una petita reflexió que faci referència a la pròpia funció dinamitzadora. En coherència amb tot el que s'ha expressat fins ara, es tracta d'un rol molt important, que no es pot desenvolupar de qualsevol manera i que no consisteix únicament en convocar i moderar reunions. *Les funcions dinamitzadores són funcions educatives i relacionals amb infants i amb adults, cap a dintre de l'ajuntament - organització municipal - i cap fora - escoles, entitats, famílies, etc.-.* Això implica que les persones i/o els equips que les desenvolupin hauran de tenir certa facilitat per moure's per aquesta xarxa d'actors tant interna com externa a l'ajuntament.

Estratègies d'implicació d'altres actors

Al voltant d'una experiència de participació dels infants (Consell, Audiència Pública, ...) apareix un ampli ventall d'actors socials que va molt més enllà de la relació ajuntament - infants. De fet, si ens fixem en la distribució ordinària del temps que dedica aquest projecte a estar amb els nens i nens, ens adonem de que es tracta d'una part menor del total dedicat al projecte, ja que exigeix treball i coordinació amb molts més agents i institucions.

Caldrà doncs identificar quins són aquests actors, quin paper volem que juguin i, en funció de tot això, la relació que volem establir amb ells i les estratègies que es seguiran per aconseguir-ho.

En aquest context, *el paper de l'escola és rellevant* i mereix un reflexió particular ja que, si bé l'ajuntament n'és el promotor dels processos de participació infantil com el Consell d'infants, per exemple, qualsevol projecte de participació infantil molt probablement haurà de tenir relació amb l'escola i, a més, pot sortir molt enfortit d'aquesta relació. Tanmateix, l'ajuntament sempre podrà aprofitar que ja existeixen diverses vies de col·laboració entre escola i ajuntament (consells escolars, oficines municipals de matriculació, relació amb AMPA, etc.) per enfortir els seus projectes.

De fet, la mateixa escola considera també la promoció de la participació dels seus alumnes en la vida del centre mitjançant diversos mecanismes, assemblees de classe, delegats de curs, comissions de treball, consells escolars a secundària,...); però s'ha de *diferenciar la participació dels alumnes als centres, de la participació dels infants a la vida de la ciutats i, més específicament, en els processos promoguts per l'ajuntament.*

En aquest cas, i en especial quan es tracta de consells d'infants, la col·laboració amb l'escola pot ser de gran vàlua i una oportunitat per a l'èxit del propi consell. Però escola i ajuntament tenen papers diferents: al Consell d'Infants, els nens no són "alumnes de l'escola" sinó "infants de la ciutat".

L'avaluació

Els projectes de participació s'han d'avaluar més enllà de la informalitat, incorporant rigor i sistematització. L'avaluació ha d'incorporar, tanmateix, diferents perspectives: la dels propis infants, la que fa l'ajuntament i la que poden fer altres actors implicats.

De la mateixa manera, ha de servir per millorar els espais i els processos de participació, però també per millorar la ciutadania, les capacitats tècniques i les formes de fer política.

Estem parlant, doncs, d'una avaluació que és, en part, un procés educatiu per als infants i per a la resta d'agents interns i externes a l'ajuntament, que han d'aprendre a participar; alhora, és un procés que ha de permetre la millora de la planificació i l'organització municipal.

Sense entrar en propostes metodològiques concretes que no tenen lloc en aquest document sí que pensem que una avaluació enfocada a l'aprenentatge i a la millora de l'organització no pot ser merament quantitativa, ni excessivament sintètica (fent servir únicament indicadors), ni s'hauria d'externalitzar totalment.

Bibliografia

En color negre s'indiquen les referències bibliogràfiques sobre aspectes relacionats amb l'organització dels Consells Municipals d'Infants.

En color blau s'indiquen les referències bibliogràfiques sobre aspectes relacionats amb l'organització i disseny dels patis escolars

LLIBRES

Tonucci, Francesco. **La ciutat dels infants**. 1997. Ed. Barcanova

Tonucci, Francesco. **La ciutat dels infants**. 1997. Ed. Barcanova

Martín García, Xus i Puig Rovira Josep M. **Les set competències bàsiques per educar en valors** 2007 Ed. Graó

AAVV **La escuela en la comunidad, la comunidad en la escuela**. 2007. Ed. Graó

Martínez Bonafé, Jaume i altres **Ciudadania, poder i educació**. 2003. Ed. Graó

Font i Ferré, Núria **Democràcia i participació ciutadana: algunes experiències innovadores**. 1988 Ed. Mediterrània

Peguero Abad, Salvador **La cultura de la participació**. 1997 Ed. Associació de mestres Rosa Sensat

Albacete, Catalina i altres **Enseñar y aprender la democracia**. 2.000. Ed. Síntesis

Sánchez Alonso, Manuel **La participación. Metodología y práctica**. 1991. Ed. Popular

Novella, Ana M. *La participació dels infants: l'experiència del Consell d'Infants de Sant Feliu de Llobregat* en VV.AA. **Drets i responsabilitats d'infants i joves**. Escola d'estiu 2006. Ed. Rosa Sensat. 2007

Boleda, Concepció i Capdevila, Laia (Coords). **Recuperem els jardins escolars**. Ed. Octaedro. Barcelona 2007

Franquesa, T. (dir.) **Guia per fer l'ecoauditoria del centre educatiu: la biodiversitat** Ed. Ajuntament de Barcelona. Direcció d'educació ambiental i participació. Barcelona. 2003

Ritscher, P. **El jardí dels secrets: organitzar i viure els espais exteriors a les escoles**. Ed. Rosa Sensat. Col. Temes d'infància, núm 45. Barcelona 2003

Gandino, Bruno i Manuetti, Dario. **La Città Possibile**. Red Edizioni, Como, 1998

REVISTES

Dret a participar (Diversos articles) A: Protagonistes, ja! Núm. 34 p 22-30

Educación para la ciudadanía (diversos articles) a: Aula de innovación educativa, núm. 129 p. 39-72

Educació per a la ciutadania (diversos articles) a: Perspectiva escolar, Núm 270 p. 2-38

Aulas con vida (diversos articles) A: Cuadernos de pedagogia, Núm 325 p.51-80

La situació de la infància després de la convenció (diversos articles) A. Educació social-Revista d'intervenció socioeducativa Núm 38 p. 15-94

Estratègies per a la participació social (diversos articles) A. Educació social-Revista d'intervenció socioeducativa Núm 30 p. 19-71

Espacios escolares (diversos articles) a: Cuadernos de pedagogía, núm 226

Chivite, Jesús. **Els ocells del pati** a Perspectiva escolar, núm 268. Octubre 2002

Mayoral, Sílvia. **Dissenyem el nostre pati**. A: Infància, núm 120, maig-juny 2001

WEBS

www.rieoei.org/rie26a07.htm Trilla, Jaume i Novella, Ana **Educación y participación social de la infancia**. Revista Iberoamericana de educación núm. 26 2001

www.lacittadeibambini.org **Projecte internacional “La ciutat dels infants”**

www.childfriendlycities.org **Ciutats amigues de la infància. UNICEF**

www.evergreen.ca **“Greening ground: the power and potential of School Ground Greening in the Toronto District School Board”**

<http://freespace.virgin.net/school.scapes/viewour.htm> **Your School Grounds Handbook**

www.ltl.org.uk **Learning through landscapes**

www.elsafareig.org **Un espai de comunicació a l'entorn dels infants i la natura**

Contacte

Per a qualsevol consulta, proposta o suggeriment sobre el projecte de dinamització del Consell Municipal d'Infants de Castellà del Vallès us podeu posar-vos en contacte amb:

Antonia Pérez Ballonga – Regidora d'educació de Castellà del Vallès

aperez@castellarvalles.cat

Mercè Costa - Tècnica d'educació de Castellà del Vallès

guiadidactica@castellarvalles.cat

Enric Miró Barreda – Responsable del projecte de dinamització del Consell Municipal d'Infants

emiro@itinere.cat

